

ПЕРЕДМОВА

Питання безпеки турбують людство вже давно. Однак ця турбота у наших предків була примітивною, спрямованою передусім на забезпечення харчуванням свого роду. Поступово зі зростанням населення на Землі у геометричній прогресії збільшувались його потреби, істотно впливаючи на природний потенціал. Це негативно позначалося на функціонуванні навколишнього природного середовища.

Друге десятиліття ХХІ ст. характеризується зростанням напруженості в соціальних структурах суспільства. Усе помітнішим стає розрив між сучасним потужним прогресом західних технологій та умовами розвитку як окремих регіонів, так і багатьох країн. Для того, щоб ХХІ ст. не стало останнім в історії цивілізації, людство має змінити парадигму життя. Воно повинно розглядати безпеку життєдіяльності як обов'язкову умову виживання. На початку третього тисячоліття гостро постало питання рятування людства, цивілізації та біосфери загалом від самознищення. Сучасні проблеми не можна розв'язати на основі застарілих знань. Треба вирішувати питання обміну знаннями про людину між науками, котрі безпосередньо не пов'язані. Потрібне кардинально нове визначення змісту дисципліни “Безпека життєдіяльності” (БЖД), чітке розмежування питань, які вивчають супутні дисципліни, такі як, наприклад, охорона праці, цивільна оборона, екологія та інші.

Безпека життєдіяльності переважно вважають легкою та простою дисципліною і тут немає нічого дивного, бо переважна більшість дорослого населення не вивчала основ безпеки життєдіяльності (ОБЖД) у школі та БЖД у закладі вищої освіти. Саме тому її часто асоціюють з охороною праці чи цивільною обороною. Завдання дисципліни – навчити людину захистити себе та своїх близьких від небезпек в усіх сферах життєдіяльності, зберегти життя і здоров'я та поліпшити його. Ця дисцип-

ліна не має чітко вираженої професійної спрямованості, її складність у тому, що необхідно не тільки сформувати вміння та надати знання, потрібно виробити ставлення. Жодна інженерна дисципліна таке важке завдання перед собою не ставить. Адже можна розуміти, що певна дія небезпечна, знати як захиститись, але не хотіти цього робити. Це насамперед стосується питань власного здоров'я, запобігання наркоманії, курінню тютюну, профілактики ВІЛ/СНІДУ та й загалом якості життєвого середовища людини.

До основних завдань щодо забезпечення безпеки життєдіяльності людини належать:

- інформування та навчання людей із питань забезпечення безпеки;

- практичне засвоювання способів та прийомів надання невідкладної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях;

- ліквідація (або нейтралізація) джерел небезпеки та наслідків їхнього прояву.

Ці завдання повинні спільно вирішувати фахівці різних профілів. Здатність людини захищати себе формується на основі навчання та формування певного типу свідомості, створюючи потреби у здобутті відповідних навичок у ситуації, що склалася. Тому сьогодні така підвищена увага до освіти у сфері безпеки життєдіяльності, грамотності у цій сфері всіх без винятку членів суспільства, а також до професіоналізму тих, хто відповідає за безпеку людей. Не випадково до складу авторського колективу входять спеціалісти різних галузей людської діяльності. Серед авторів – представники гуманітарних, технічних, природничих наук. Сьогодні ми пропонуємо варіант нашого бачення викладання курсу “Безпеки життєдіяльності”. Хоча зауважимо, що із розвитком суспільних відносин, зміною природних умов триває розвиток міждержавних стосунків, відповідно необхідно коригувати навчальні програми і плани викладання дисципліни. Запропонована структура програми є гармонійним поєднанням головних тем і питань, наведених у чинних програмах, охоплюючи всі важливі аспекти безпечного існування людини в сучасному світі.

Книгу підготував колектив авторів із закладів вищої освіти Львова:

– колишній доцент кафедри охорони праці Інституту енергетики та систем керування Національного університету “Львівська політехніка”, канд. техн. наук *Ігор Павлович Пістун*;

– доцент кафедри інформаційних технологій Інституту деревооброблювальних технологій і дизайну Національного лісотехнічного університету України, канд. техн. наук *Тетяна Вікторівна Олянишен*;

– доцент кафедри цивільної безпеки Інституту сталого розвитку ім. В’ячеслава Чорновола, канд. техн. наук *Ростислав Арсенович Яцюк*;

– доцент кафедри цивільної безпеки Інституту сталого розвитку ім. В’ячеслава Чорновола, д-р філософії *Галина Іванівна Корж*.

Автори вдячні рецензентам: ректору Національного лісотехнічного університету України, члену-кореспонденту Національної академії наук України, доктору економічних наук, професорові, заслуженому діячеві науки і техніки України *В. С. Загорському*; завідувачу відділу Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України, члену-кореспонденту Національної академії наук України, докторові економічних наук, професору *І. Ю. Єгорову*; лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки, завідувачеві кафедри телекомунікацій Національного університету “Львівська політехніка”, доктору технічних наук, професору *М. М. Климашу*, а також професору ІТ СТЕП Університету, доктору економічних наук *О. В. Мельникову*, який написав післямову до цієї книжки зі спогадами про *Ігоря Павловича Пістуну*.